

La Maria fumadora

Jordi Bilbeny

Avui és la festa de la Puríssima. Aquesta festivitat religiosa té, a Arenys de Mar, un nom ben peculiar; La Mare de Déu Fumadora. Se li diu així perquè, només en aquesta diada, tots els infants tenien llicència dels pares per fumar. Era un espectacle força pintoresc veure colles de nens i nenes fumant pels carrers. Això ha fet que alguns folkloristes catalans, en parlar d'aquesta festa, il·lustressin les seves obres amb una foto d'Arenys amb la quitxalla fumant públicament.

Quan jo era petit havia fumat Celtas, que comprava per sis pessetes en una d'aquelles màquines expenedores de tabac que certes botigues instal·laven al carrer, però també fumava liana i una barreja de tabac amb matafaluga entaforada dins d'una pipa de canya. I encara amb anterioritat sé que s'havia fumat el tabac barrejat amb pela de cacau i amb una mescla d'herbes aromàtiques i garrofa que els vailets estiraven del Calisay.

Els orígens de la festa no els sap ningú. Mossèn Josep Palomer, en un article a Vida Parroquial, del desembre de 1948, explicava que la tradició provenia d'un aplec a l'ermita de la Pietat la vigília de la Immaculada. Aquí "hi acudien tots els arenyencs, els quals permetien als seus fills que apleguessin ridoltes i les fumessin; que engrunessin fonolls i fumessin la seva grana embolicada amb paper. Per què? No se sap ni consta enlloc".

La relació del tabac amb la divinitat és present en tots els mites i religions amerindis. A l'Arenys precristià també devia ser així. Per això al turó on els nens connectarien amb els avantpassats ara hi ha el cementiri. Ens trobem davant de les restes d'un antic ritual d'iniciació religiosa i si el perdem haurem tancat una porta més cap a la comprensió de la nostra consciència col·lectiva. Si el fum sagrat ens ajuda a comprendre el món, més enllà dels sentits, no hauriem de deixar que una tradició així s'esfumés.

Jordi Bilbeny (8 de desembre 1997)